

Resultater v/UiO 2005-2014

Hovedbildet når det gjelder resultatutvikling ved UiO, er utflating. På de seks indikatorene som Universitetsstyret har satt mål for, er målet nådd både for EU- og NFR-inntekter og nesten for gjennomføringstid for ph.d. For de tre øvrige indikatorene (publikasjonspoeng per vitenskapelig ansatt, studiepoeng per student og andel utvekslingsstudenter) er målet ikke nådd.

Universitetsstyret har som en del av mål- og resultatstyringen ved UiO satt ambisjoner for resultater på seks ulike indikatorer. Disse indikatorene følges opp i UiOs styringskart¹ og en gang i året i form av en mer omfattende analyse ifm. virksomhetsrapporten – dvs. dette notatet. De seks indikatorene det handler om, gjelder:

1. Publikasjonspoeng per vitenskapelig årsverk
2. Forskningsrådsinntekter
3. EU-inntekter
4. Gjennomføringstid for ph.d.
5. Studiepoeng per student (heltidsekivalent)
6. Andel utvekslingsstudenter av registrerte studenter

Grunnlaget for at det er disse seks indikatorene som er valgt ut, er at disse direkte påvirker bevilgningen til UiO – gjennom resultatdelen av finansieringssystemet.

Mål for 2014 ble satt i desember 2011.² Vi er i dette notatet opptatt av måloppnåelse, og i delkapitlene 1-6 presenterer vi tidsserier for alle enheter på hvert av de seks områdene. Alle indikatorene er av en art som gjør det nødvendig å se utviklings-trekk over en relativt lang tidsperiode, og vi gir tall for de siste 10 årene for hvert enkelt fakultet og museum.

¹ <https://styringskart.uio.no>

² For noen av indikatorene er det slik at summen av fakultetenes mål ikke stemmer nøyaktig med det styrevedtatte UiO-målet. Som regel er det fordi fakultetsmålene til sammen overstiger UiO-målet.

Fakulteter etc. ved UiO er av svært ulik størrelse, og fagenes egenart gjør at forutsetningene for å oppnå resultater, vil være forskjellige. Vi gir tall per enhet for hvert resultatområde, men har ikke til hensikt å sammenlikne resultater mellom ulike fagområder/organisasjonsenheter. Det er viktigere å studere resultatene over tid for hver enkelt enhet.

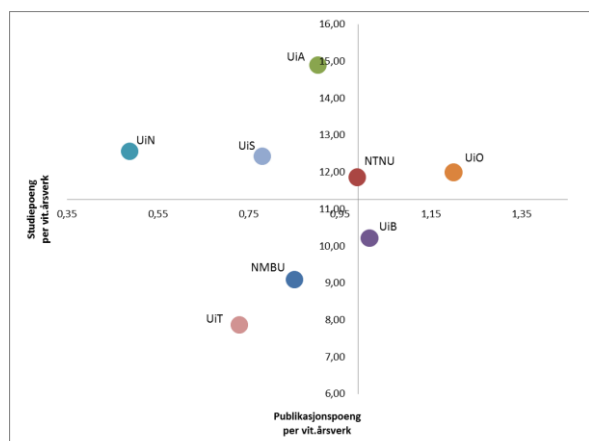
Alle tall er hentet fra Database for statistikk om høyere utdanning (DBH) eller utviklet på dette grunnlaget og kan gjenfinnes i UiOs interne styringskart.

Først ser vi imidlertid på resultater for alle åtte norske universiteter – på to måter:

- a) Først (figur 1A) ser vi på resultater – publikasjonspoeng og studiepoeng – målt mot innsatsfaktorer i form av vitenskapelige årsverk.
- b) Dernest (figur 1B) gir vi en mer tradisjonell resultatmåling: Publikasjonspoeng per vit. årsverk og studiepoeng per student.

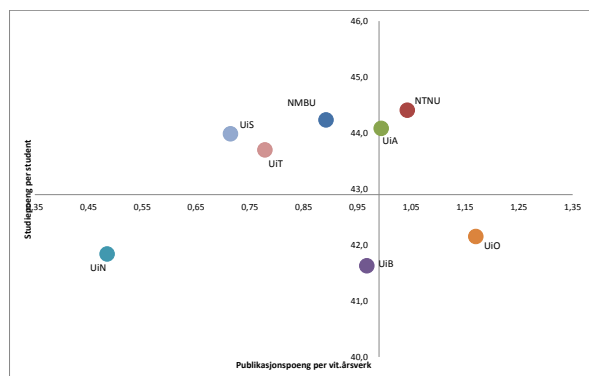
Verdier for publikasjonspoeng per vitenskapelig årsverk er gitt langs den vannrette akse i begge figurer, og verdier for studiepoeng per vit. årsverk (figur 1A) og per student (figur 1 B) langs den loddrette akse. Gjennomsnittet for de norske universitetene er gitt ved de grå linjene som danner et kors i figuren. Figurene kan leses slik at plassering i øverste høyre kvadrant innebærer verdier bedre enn gjennomsnittet på begge de målte dimensjonene (og motsatt for plassering i nederste venstre kvadrant). Plassering til høyre i figuren innebærer en forskningsintensiv virksomhet og plassering høyt opp en undervisningsintensiv virksomhet.

Figur 1A Resultater ved norske universiteter (resultater målt mot innsatsfaktorer = vit.årsverk)



Hvert universitet er registrert med et verdipar som viser det gjennomsnittlige nivået for perioden 2010-2014 for disse to resultatdimensjonene. Det nasjonale gjennomsnittet i 2014 er på hhv. 0,99 publikasjonspoeng per vit. årsverk og 11,26 studiepoeng per vit. årsverk.³ UiO er eneste universitet som er klart plassert i øverste høyre kvadrant med verdier bedre enn det nasjonale universitetssnittet på begge de målte dimensjonene.

Figur 1B Resultater 2014 ved norske universiteter (resultater målt per ansatt/student)



Det nasjonale gjennomsnittet i 2014 er på hhv. 0,99 publikasjonspoeng per vit. årsverk og 42,9 studiepoeng per student.⁴

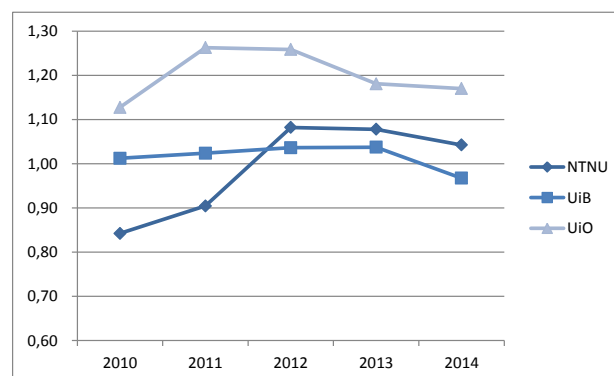
UiOs har en verdi for publikasjonspoeng per vit. årsverk på 1,17 (ned fra 1,26 i 2012 og 1,18 i 2013) og en verdi for studiepoeng per student på 42,2 (ned fra 42,3 i 2012 og 2013). UiO er best i landet på forskning og under gjennomsnittet på utdanning – slik disse kjerneoppgavene er målt i figur 1B. To universiteter, NTNU og UiA, befinner seg i øvre høyre kvadrant med verdier bedre enn gjennomsnittet på begge de undersøkte dimensjonene.

Bildet, både for UiO og nasjonalt, preges av utflating ved at verdiene for 2014 er på samme nivå eller lavere enn i 2012/2013.

Etter dette går vi over til å studere de seks indikatorene ved UiO. Innledningsvis i hvert delkapittel gir vi også institusjonstall for NTNU, UiB og UiO.

1 Publikasjonspoeng

Figur 2 Publikasjonspoeng per vit.årsverk v/tre univ.

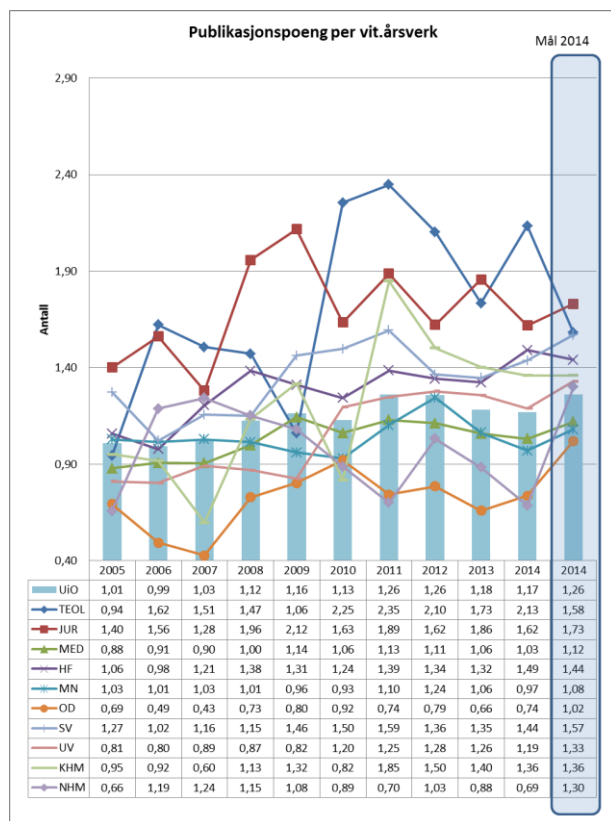


Bildet vedr. publisering ved tre store, norske universitetene er ganske entydig: Etter en oppgang fram til 2011/2012 er situasjonen nå preget av utflating. UiOs resultater har ikke bedret seg etter 2011. I rene publikasjonspoeng har både NTNU og UiB en nedgang fra 2013 til 2014, mens UiO har en liten økning (0,4 %). De statlige høyskolene har imidlertid en økning på 19 % (HiOA hele 30 %).

³ UiOs verdier er 1,20 og 11,99 (i 2014 er tilsvarende verdier 1,17 og 11,70, dvs. at vi kan registrere en utflating i perioden).

⁴ Tilsvarende gjennomsnittsverdier i 2013 var 1,01 og 42,9.

Figur 3 Publikasjonspoeng per vit.årsverk (UiO)



Bildet som avtegner seg ved UiO, er sammensatt: Når det gjelder de fire største fakultetene kan HF og SV notere seg for en økning i antall publikasjonspoeng per vitenskapelig årsverk – også fra 2013 til 2014, mens det er nedgang ved MED og MN.

Målet i 2014 – for UiO totalt sett har Universitetsstyret vedtatt et mål på 1,26 publikasjonspoeng per vitenskapelig årsverk – er markert med en lyseblå boks helt til høyre i figur 2. Målet ble ikke nådd. HF er det eneste større fakultetet som kan vise til oppnåelse av sitt delmål.

Selv om antallet publikasjonspoeng per årsverk går litt ned fra 2013 til 2014, har *antallet* publikasjoner økt. Det betyr at det er flere forfattere per publikasjon, dvs. at samarbeidet om publisering øker.

Vi har tidligere analysert den vitenskapelige publiseringen ved UiO og bl.a. pekt på:

- Variasjon både mellom fagmiljøer og internt i fagmiljøene, ved at mange publiserer mye, men enda flere har relativt middelmådige resultater.
- Alder og kjønn er bakgrunnsvariable som har betydning for publiseringsomfanget.
- Uttelling i publiseringmodellen gjennom publikasjonspoeng, der vi særlig stiller spørsmål ved forskjellene mellom humaniora og helsefag.
- MED har pekt på utfordringer ifm. adressering av publikasjonspoeng.

Ulike faglige tradisjoner, personlige karakteristika og publiseringmodellens virkemåte er forhold som kan bidra til å forklare og utdype forskjeller når vi ser på publikasjonspoeng per vitenskapelig årsverk. Det gjør bildet sammensatt og komplekst, særlig om formålet med gjennomgangen er å iverksette tiltak for endring. Målsettinger og tiltak må være lokalt tilpasset og forankret.

Publisering skjer i to kanaler som forutsetningsvis skal avspeile kvalitetsforskjeller. Kanal 2 representerer de 20 % ypperste publiseringkanalene. Ser vi på nasjonale tall 2005-2014 for den statlige UH-sektoren, finner vi 24 % av antallet publikasjoner i kanal 2, mens UiO har flere – 27 %. UiO kan også vise til en større økning når det gjelder publisering i kanal 2 enn i kanal 1, jf. tabell 1 nedenfor.

Tabell 1 UiOs publikasjoner fordelt på publ.kanaler

	2005	2007	2009	2011	2013	Endring
Publikasjoner, kanal 1	2 361	2 589	3 050	3 669	3 714	57 %
Publikasjoner, kanal 2	714	954	1 112	1 411	1 387	94 %
Sum publikasjoner	3 075	3 543	4 162	5 080	5 101	66 %

Ser vi på de to øvrige store breddeuniversitetene, finner vi følgende bilde:

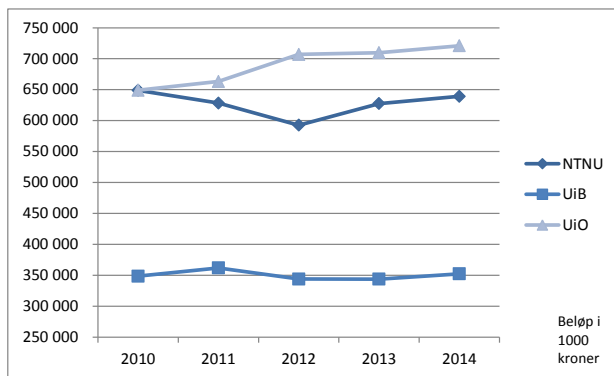
- NTNU har færre publikasjoner i kanal 2 (22 %) enn det nasjonale snittet, men har til gjengjeld hatt en kraftig vekst i perioden med nesten 150 %.
- UiB har 25 % av sine publikasjoner i kanal 2, men veksten er lavere for kanal 2-publikasjoner enn for publikasjoner i kanal 1 – også betydelig lavere enn veksten for UiO.

Nedgangen i publikasjonspoeng fra 2012 til 2014 vil bli analysert nærmere i samarbeid mellom Enhet for lederstøtte og Avdeling for fagstøtte. Vi vil konsentrere oss om førsteamanuenser/professorer og se på utviklingen når det gjelder publikasjonspoeng per årsverk, betydning av kjønn og alder, utvikling vedr. ikke-tellende publisering, mv. Rapport kommer til høsten/vinteren.

2 Forskningsrådsinntekter

En tidligere analyse av forskningsrådsinntektene ved UiO, viste at forskningsrådsfinansierte prosjekter ser ut til å bli stadig større, omfatte flere fagmiljøer i samarbeid og legge stadig større vekt på samfunnsmessig nytte og relevans. Det er en utvikling som innebærer utfordringer for mange norske UH-institusjoner som tradisjonelt har vektlagt nysgjerrighetsdrevet forskning – ofte med søknader fra enkeltpersoner eller små faggrupper.

Figur 4 Forskningsrådsinntekter v/tre univ.

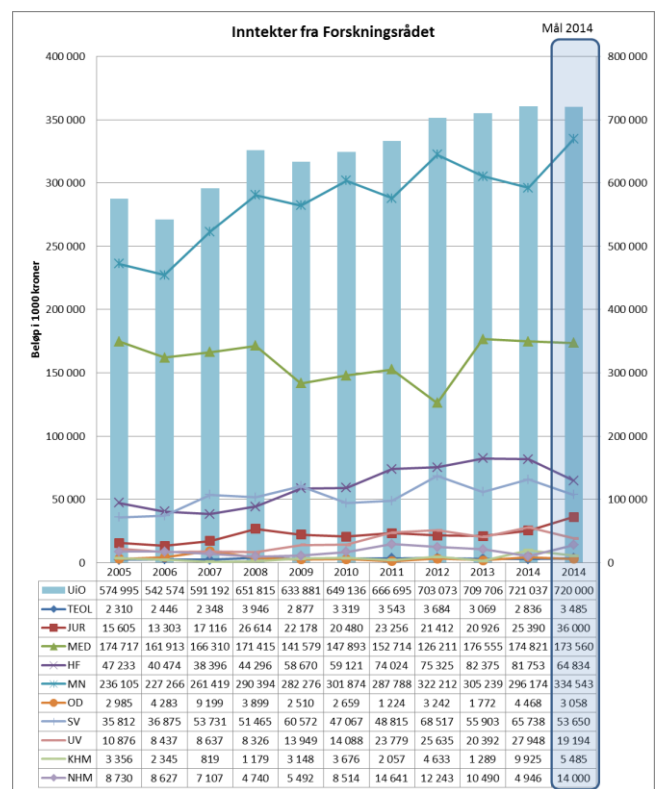


Bildet er preget av utflating, også når det gjelder UiO. For UiO totalt sett er inntektene fra Forskningsrådet i 2014 så vidt høyere enn de var i 2012. Ser vi hele perioden fra 2005 under ett, har utviklingen mht. forskningsrådsinntekter ikke holdt tritt med den generelle lønns- og prisutviklingen.

Universitetsstyret fastsatte i 2011 et mål for UiO på 720 mill. kroner når det gjelder forskningsrådsinntekter (se søylene og høyre verdiakse i figur 5 nedenfor). Dette målet har UiO nådd.

Vi ser av figur 5 at to fakulteter – MED og MN – er helt dominerende mht. inntekter fra Forskningsrådet. Disse to fakultetene står for omtrent $\frac{2}{3}$ av forskningsrådsinntektene. Etter en langvarig nedgående trend, mottok MED like store forskningsrådsinntekter i 2013 som i årene 2005-2009 og har videreført dette i 2014. MN har ikke hatt vesentlig vekst siden 2008 og har en nedgang i forskningsrådsinntekter etter 2012. Det samme gjelder JUR og SV. Bildet er altså preget av utflating for de fleste fakulteter. Unntaket er HF og UV som har hatt en langvarig oppadgående trend.

Figur 5 Forskningsrådsinntekter (UiO)

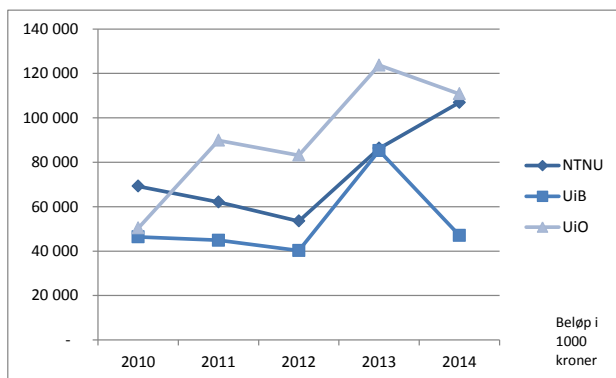


Mulighetene for økte inntekter fra Forskningsrådet ligger naturligvis i gode søknader fra UiOs vitenskapelige personale. Det er innledet en dialog mellom Forskningsrådet og UiO for å forbedre samarbeidet – et bedret samarbeid kan bidra til å øke UiOs uttelling. En mulig hypotese er at potensialet for økt uttelling ligger mer i de tematiske områdene enn innenfor de øvrige («frie») virkemidlene. I tillegg har MN pekt på de nye inntektsmulighetene som ligger i leiestedsmodellen. Modellen innebærer at eksternt finansierte prosjekter mottar midler til dekning av kostnader ved bruk av UiOs forsk-

ningsinfrastruktur. På denne måten vil eksterne finansierer yte et bidrag til vedlikehold og fornyelse av forskningsinfrastrukturen. Forskningsrådet selv har vært en av pådriverne for å utvikle konseptet, og i løpet av 2015 vil UiOs interne leiestedsmodell bli utviklet ferdig.

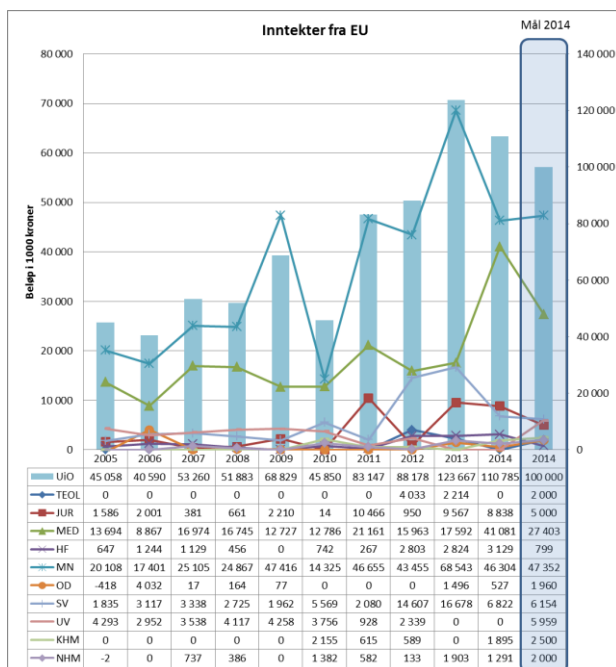
3 EU-inntekter

Figur 6 EU-inntekter v/tre univ.



Som vi ser av figur 6, kan både NTNU og UiO vise til en oppadgående trend når det gjelder EU-inntekter.

Figur 7 EU-inntekter (UiO)



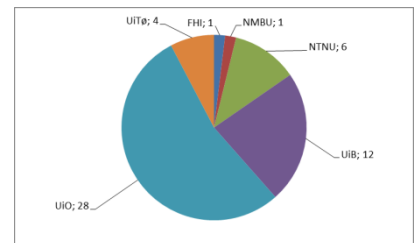
I likhet med forskningsrådsinntektene, er det MED og MN som dominerer bildet med $\frac{3}{4}$ av EU-inntektene. Bildet preges imidlertid av stor variasjon fra det ene året til det andre. Det henger

sammen med tilslag på prosjekter og EUs utbetalingsrutiner. UV har ingen EU-inntekter siste to år, men har nå en betydelig søknadsaktivitet.

Universitetsstyrets målsetting om 100 mill. kroner i inntekter fra EU i 2014 nådde UiO allerede i 2013 (se søylene og høyre verdiakse i figur 7).

UiOs suksess er særlig stor når det gjelder ERC-bevilgninger, dvs. midler fra det europeiske forskningsrådet uten særskilte tematiske bindinger.

Figuren til høyre viser situasjonen per 4. mars 2015 – UiO har fått tildelt 28 ERC-stipend av totalt 52 til Norge.



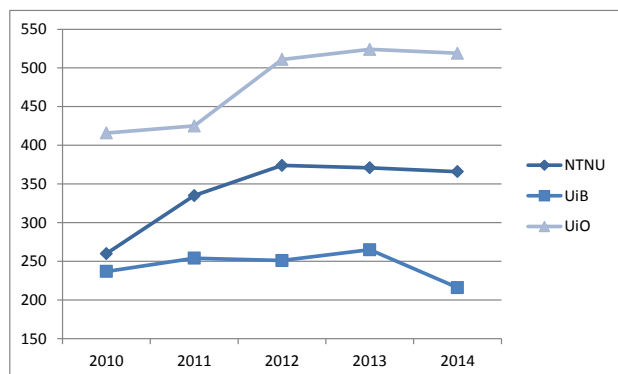
Operasjonaliseringen av UiOs vedtatte strategi vedr. EUs rammeprogram for forskning – Horisont 2020 er et arbeid som inneholder flere tiltak, bl.a.:

- Regjeringens mål er at Norge skal hente hjem 2 % av de midlene som ligger i Horisont 2020 (opp fra 1,67 % i det forrige forskningsprogrammet). UiO arbeider med å fastlegge konkrete mål: I dette arbeidet har fakultetene kommet med innspill som innebærer en vekst i EU-inntekter på vel 60 % fram til 2017.
- Det arbeides med å forbedre det interne, administrative støtteapparatet. Det handler både om IT-støtte og om administrativ innsats nær de forskningsutførende miljøene.
- UiO har sammenliknet seg med institusjoner både i nordiske og andre europeiske land for å finne ut hva som kjennetegner de institusjonene/fagmiljøene som har suksess i EU, og hva UiO kan lære. Arbeidet er i gang, og foreløpige resultater tyder på at UiO gjør det godt når det gjelder ERC-stipend, men ikke fullt så godt innenfor tematiske områder. Særlig tydelig er utfordringene innenfor livsvitenskap.

I årsplanen for 2016 vil UiO uttrykke konkrete ambisjoner for ulike fakulteter og museer når det gjelder EU-inntekter – med tilhørende tiltak som implementeres i fagmiljøene.

4 Gjennomføringstid ph.d.

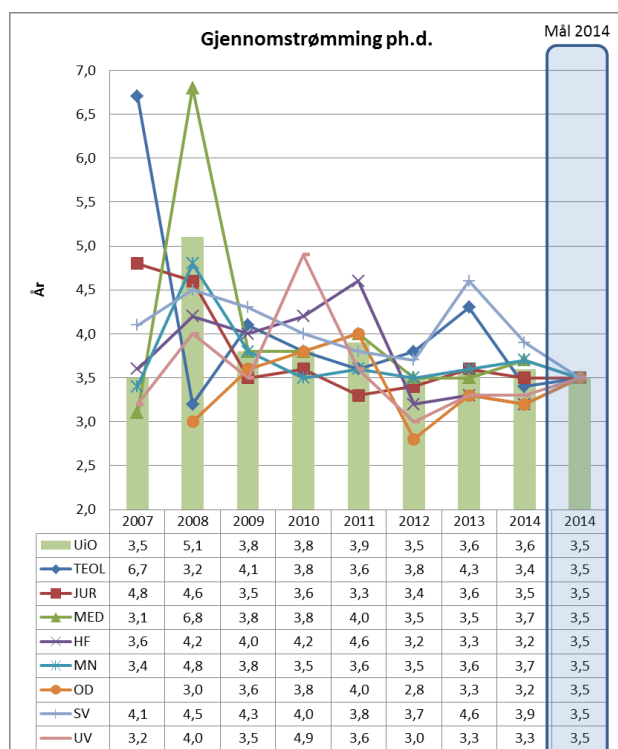
Figur 8 Doktorgrader v/tre univ.



Figur 8 viser *antall* doktorgrader ved de tre store universitetene. Figuren viser en utflating de siste årene på dette området (for UiO sin del fra 2012).

Den styrevedtatte indikatoren handler imidlertid om netto gjennomføringstid i den organiserte doktorgradsutdanningen, jf. figur 9 nedenfor.

Figur 9 Netto gjennomføringstid ph.d. (UiO)



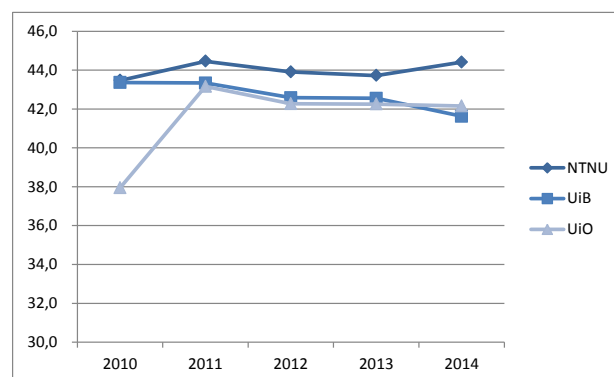
Kvaliteten på disse tallene er usikker. DBH-tallene omfatter *kun* UiO-tilsatte stipendiater – i 2014 innebærer det at tallene bare gjelder 241 av de 519 som faktisk oppnådde en doktorgrad ved UiO. Særlig ved MED er det svært få av doktorgradene i

2014 som er med i DBHs tallgrunnlag. I tillegg er det utfordringer knyttet til datakvaliteten både når det gjelder reell startdato for doktorgradsarbeidet for de kandidater som ikke har et øremerket stipend som finansiering, f.eks. sykehuslegene, og hvordan man registrerer tida fra avtaleperioden til kandidaten er utgått og til vedkommende leverer avhandlingen.

Det styrevedtatte målet for 2014 er en gjennomføringstid på 3,5 år. UiO som helhet har ikke helt nådd dette målet. Bedringen i gjennomstrømming de siste årene antas å henge sammen med fakultetenes mangeårige arbeid for å forbedre fullføringsgrad og -tid.

5 Studiepoeng per student

Figur 10 Studiepoeng per student v/tre univ.



Tallene for studiepoeng per student er stabile eller svakt synkende ved de tre store universitetene.⁵

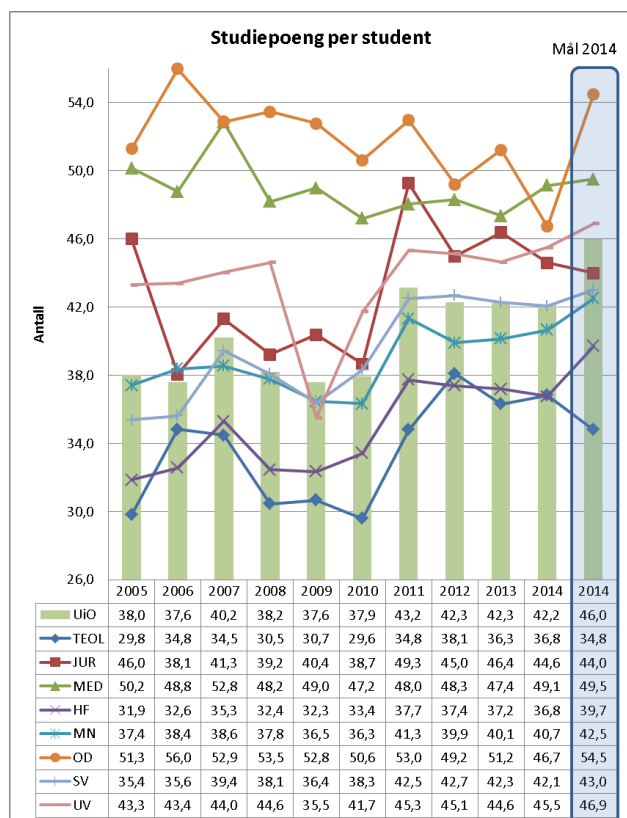
For indikatoren studiepoeng per student⁶ ble mål for 2014 fastsatt av styret til 46,0 studiepoeng per student. Da målet ble fastsatt, var UiO kjent med 2011-tallene på 43,1 studiepoeng per student samlet ved UiOs fakulteter. Ambisjonene for indikatoren er ikke nådd. Siste år ble det gjennomsnittlig avlagt 42,2 studiepoeng per student ved fakultete-

⁵ Studieadministrative rutiner ved UiO ble i 2011 lagt om slik at enkeltemnestudenter nå er registrert som deltidstudenter i tråd med gjennomsnittlig emnestørrelse ($\frac{1}{3}$ av et fulltidsstudium). UiO kom med dette opp på omtrent samme nivå som UiB og nesten på gjennomsnittet av norske universiteter i 2011.

⁶ Med student menes heltidsekvivalent.

ne, jf. figur 11 nedenfor. Det ser ut til at tallene har stabilisert seg på dette nivået de siste tre årene, jf. figur 11 nedenfor.

Figur 11 Studiepoeng per student (UiO)



UiOs heltidsstudenter avlegger i snitt 70 % av full progresjon. Det er ikke et realistisk mål at antall avlagte studiepoeng per student skal ligge på 60 per år, selv ikke for heltidsstudenter, bl.a. knyttet til legitime grunner for fravær og forsinkelser i studiene, en viss strykeprosent blant eksamenskandidatene ved en institusjon med høye faglige krav samt det forholdet at mange studenter i realiteten tar videreutdanning ved siden av jobb.

Nasjonale tall (Kunnskapsdepartementets tilstandsrapport; ny utgave hvert år i mai) viser at UiO har lavere fullføring på normert tid enn andre institusjoner når det gjelder bachelorstudier, mens UiO har noe bedre tall enn det nasjonale gjennomsnittet når det gjelder to-årige masterstudier.

Arbeidet for å bedre gjennomføringen er et sentralt tiltak i universitetets årsplan for 2015-2017. Effektene av tiltakene er imidlertid usikre, og det er

behov for en mer systematisert tilnærming til utfordringene.

To av fakultetene (JUR, SV) har vedtatt å redusere studenttallet for å bedre undervisningskvaliteten (student-lærerratio). De har også fått tilført midler for å kompensere for bortfall av studiepoenginntekter. Det er så langt ikke mulig å se at tiltaket har medført bedret gjennomføring.

I notat fra Avdeling for fagstøtte til rektoratmøtet 28. mai 2015 pekes det på tre sentrale punkter i arbeidet for å fremme bedre studiegjennomføring:

1. Det er behov for å formulere en overordnet policy.
2. Det er nødvendig å etablere sammenfallende faglige / fagdidaktiske og administrative tiltak.
3. Som utgangspunkt for arbeidet trenger vi et godt tall- og analysegrunnlag.

Årsakene til frafall er mange og sammensatte. Et visst nivå av frafall og bevegelse mellom studieprogrammer og institusjoner må aksepteres. Tiltak mot uønsket frafall krever bedre kunnskap slik at tiltak utformes og innrettes slik at vi fanger opp de studentene vi har forutsetninger for å påvirke. Det viktigste arbeidet for å fremme god læring og bedre gjennomføring skjer lokalt og gjennom lang-siktig faglig og fagdidaktisk arbeid.

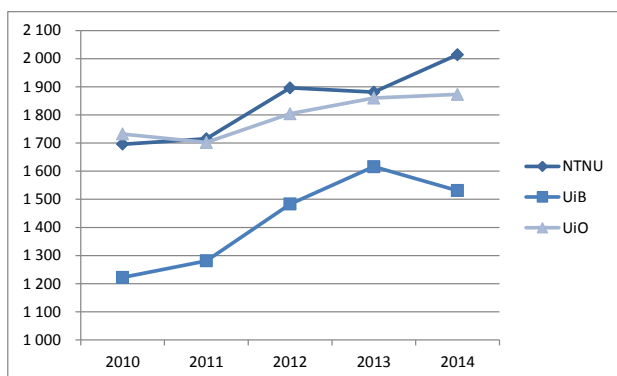
Arbeidet med å etablere en institusjonspolicy er allerede i gang, bl.a. gjennom arbeidet med SAB-rapporten og bestillingen til fakultetene i gjeldende årsplan (tidsfrist = kommende årsskifte) om å redegjøre for arbeid som gjøres ifm. kartlegging, tiltak og evaluering.

Bedre datagrunnlag er et løpende arbeid som foregår i tett dialog med fakultetene.

6 Utvekslingsstudenter

For de tre store universitetene ser det ut til at tallene for utvekslingsstudenter øker sakte, men sikkert, jf. figur 12 nedenfor.

Figur 12 Utvekslingsstudenter v/tre univ.

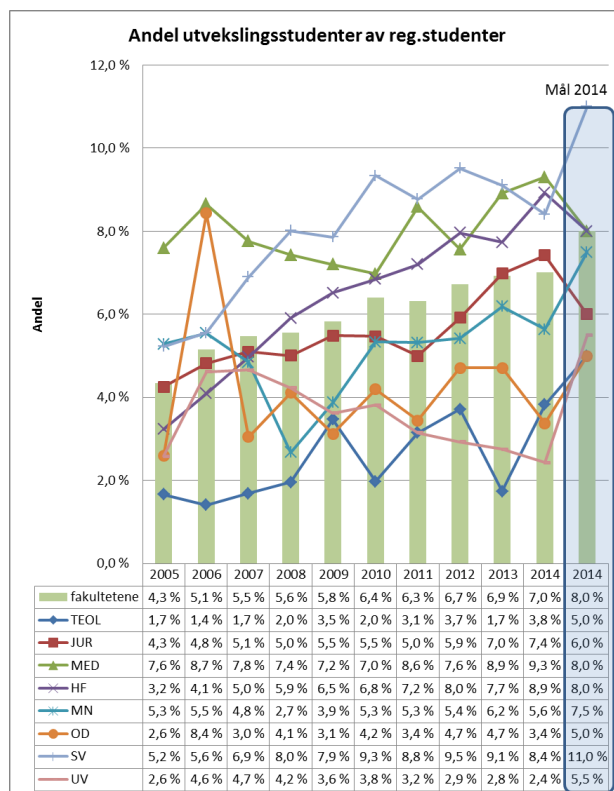


Indikatoren som gjelder utvekslingsstudenter, måler antallet utvekslingsstudenter som andel av antall registrerte studenter (høsttall for registrerte studenter).⁷

Når det gjelder UiO, gir tallene (og figur 13 nedenfor) et noe sammensatt bilde. Det er relativt tydelig at de fleste fagmiljøene kan vise til økende andel utvekslingsstudenter. I perioden har det videre skjedd en tydelig forskyvning når det gjelder forholdet mellom utreisende og innreisende studenter: Det var en liten overvekt av utreisende studenter først i perioden (2005 og 2006). I de siste årene er derimot andelen innreisende studenter på over 60 % (65 % i 2014). All vekst i perioden skyldes antallet innreisende studenter. For utreisende studenter er tallene noe lavere i 2013/2014 enn i 2005/2006.

⁷ Vi minner for øvrig om at indikatoren bare måler den organiserte studentutvekslingen og derfor ikke måler alle former for studentmobilitet. Særlig er det viktig å minne om at både HF (språkstudenter) og MN (gründer-skolestudenter) har individuelle utvekslingsopphold og derfor ikke teller her. Det henger både sammen med faglige (læringsinnhold) og økonomiske begrunnelser (de avlegger eksamen hjemme og fagmiljøene får derfor godskrevet studiepoenguttelling). På denne måten er det grunnlag for å si at to insentiver virker i motsatt retning.

Figur 13 Andel utvekslingsstudenter (UiO)



Antallet utvekslingsstudenter er størst ved de fire fakultetene JUR, HF, MN og SV. Mer enn 3 av 4 utvekslingsstudenter er registrert ved disse fire fakultetene. Måler man antallet utvekslingsstudenter som andel av registrerte studenter, er også MED blant enhetene ved UiO med flest utvekslingsstudenter.

For UiO som helhet har Universitetsstyret satt et mål på 8 % andel av registrerte studenter på utvekslingsopphold. Det målet har UiO ikke nådd.

7 Avslutning

De seks indikatorene vi her har vist tall for, inngår i den nasjonale finansieringsmodellen. Resultatene i 2014 gir uttelling i 2016.⁸ Finansieringssystemet i UH-sektoren er imidlertid under omlegging; konklusjonene legges fram ifm. forslaget til statsbudsjett for 2016 som presenteres i begynnelsen av oktober. I etterkant vil det også bli tatt en beslutning om eventuelle justeringer av UiOs interne fordelingsmodell.

UiOs samlede resultater i perioden 2005-2014 indikerer utfordringer når det gjelder gjennomføringen av UiOs ambisjoner. Resultatene i siste halvdel av den undersøkte perioden står i hovedsak på «stedet hvil». Bare på to av seks indikatorer – EU- og NFR-inntekter – er fastsatte mål for 2014 oppnådd. Denne konklusjonen bør imidlertid nyanseres noe; de seks indikatorene som vi her gir tall for, gir viktige bidrag til å forstå universitetets aktivitet. De gir imidlertid ikke noe heldekkende bilde, og spesielt kan det stilles spørsmål omkring forholdet mellom kvantitet og kvalitet.

En utflating av resultatene etter noen år med resultatbasert finansiering er for øvrig i tråd med insentivteori. Denne sier at økonomiske insentiver virker best de første årene.⁹

Det er igangsatt en prosess for å utforme nye måltall for 2017. Fakulteter, museer og tilsvarende enheter gir sine innspill til universitetsledelsen, og det gjennomføres dialoger om ambisjonene i løpet av høsten før Universitetsstyret så fastsetter de endelige ambisjonene for 2017. Denne prosessen gir en mulighet for å utvikle mer konkrete og målrettede tiltak i fagmiljøene med sikte på å realisere de ambisjonene som framkommer i UiOs langsiktige strategi.

⁸ Mens UiOs indikatorer ofte er en brøk (resultater dividert på årsverk eller annet), er elementene i finansieringsmodellen rene volumtall.

⁹ Diana Hicks (2011): *Performance-based university research funding systems*, Elsevier.